

Teoria ciclului de viață privind consumul și economisirea

Cunoașterea veniturilor și a posibilităților de transformare a lor în cheltuieli pentru consumul personal și cheltuieli pentru investiții reprezintă cheia înțelegerii desfășurării activității agenților economici a circuitului economic în cadrul unei economii naționale.

Astfel, oamenii pot face două lucruri cu venitul de care dispun. Îl pot cheltui pentru consum sau îl pot economisi . Economii reprezintă partea neconsumată din venitul disponibil.

1. Funcția de consum

Consumul constă din utilizarea de bunuri și servicii (satisfactori) pentru împlinirea nevoilor subiecților și ale societății . El se realizează practic în multiple forme, care se delimitează între ele după mai multe criterii .

După rolul său, se distinge :

- consum intermediar, reprezentat de consumul produselor care servesc la obținerea altor produse și se „pierd“ prin încorporarea lor în alte bunuri
- consum final, care constă în consumarea bunurilor care nu mai suportă alte prelucrări sau transformări

După subiecții consumului final :

- consumul personal sau individual, care cuprinde, la rândul său, consumul de bunuri durabile (îmbrăcăminte, încălțăminte, aparate electrocasnice, mobilă, etc.), consumul de bunuri nondurabile și consumul de servicii
- consumul public sau guvernamental, reprezentat de consumul instituțiilor publice
- consumul colectiv al unor asociații sau organisme neguvernamentale
- consumul social marcat de utilizarea în comun de către grupuri mari de subiecți a unor infrastructuri colective (spitale, școli, muzee, baze sportive, etc.)

După natura bunurilor care fac obiectul consumului :

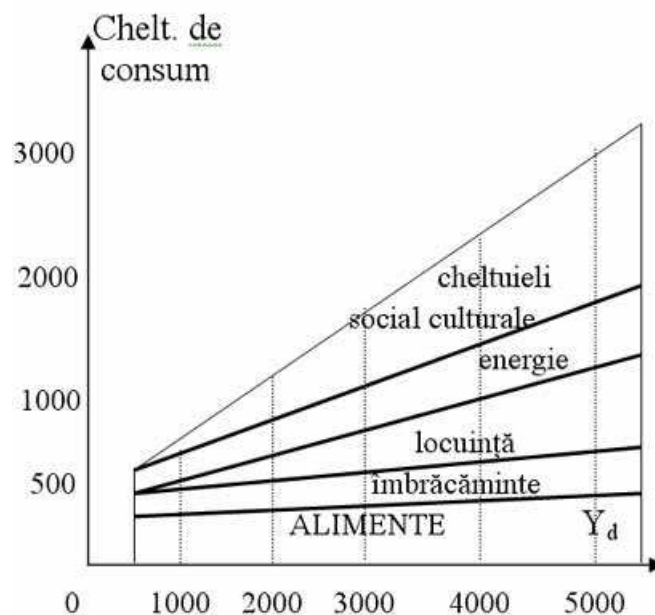
- consumul de bunuri materiale
- consumul de bunuri spirituale .

După momentul în care are loc consumul :

- consumul permanent, ca cel de bunuri strict necesare
- consumul ocazional, numai în anumite momente
- consumul rar și foarte rar .

Trebuie să se facă distincția între consumul final și consumul intermediar. Prin consum final se înțelege totalitatea cumpărărilor care permit satisfacerea directă a nevoilor agenților economici fără a participa sau a contribui la sporirea producției . Opusul acestuia, consumul intermediar desemnează consumul efectuat în vederea producerii de bunuri; consumul intermediar al unui produs desemnează cantitatea din acest produs care dispare, fie prin încorporare în produse mai elaborate (materii prime), fie prin distrugere în procesul de producție (cazul energiei) . În continuare prin cuvântul consum se va înțelege consum final .

Economistul-statistician E. Engel a analizat în ultimii ani ai secolului al XIX-lea relația dintre venitul disponibil și consum. Mai exact el a analizat corelațiile dintre creșterea veniturilor disponibile și creșterile diferitelor capite de cheltuieli de consum . El a ajuns la concluzia că pornind de la un anumit nivel al venitului și pe baza unei anumite creșteri a acestuia (de exemplu 15%), modificările diferitelor articole de cheltuieli de consum vor înregistra următoarele ritmuri și sensuri :

- ✓ cele destinate achiziționării produselor alimentare sporesc într-o măsură mai mică (de pildă 10%) ceea ce înseamnă că-și reduc ponderea în totalul cheltuielilor de consum
- ✓ cheltuielile destinate cumpărării articolelor de îmbrăcăminte și de încălțăminte cresc în aceeași proporție cu venitul (cu 15%), deci își mențin ponderea anterioară
- ✓ cheltuielile cu locuința cresc și ele cu 15%

- ✓ cheltuielile pentru asigurarea confortului și pentru recreere cresc într-o măsură mai mare decât crește venitul disponibil (cu 20%), sporindu-și ponderea în total

Modificările de mai sus s-au produs în țările dezvoltate economic, însă în țările puțin dezvoltate ponderea cheltuielilor pentru hrană a sporit considerabil, ajungând la peste 60% din bugetul mediu de familie .

Pe baza variației veniturii disponibil respectiv cea a consumului se pot calcula :

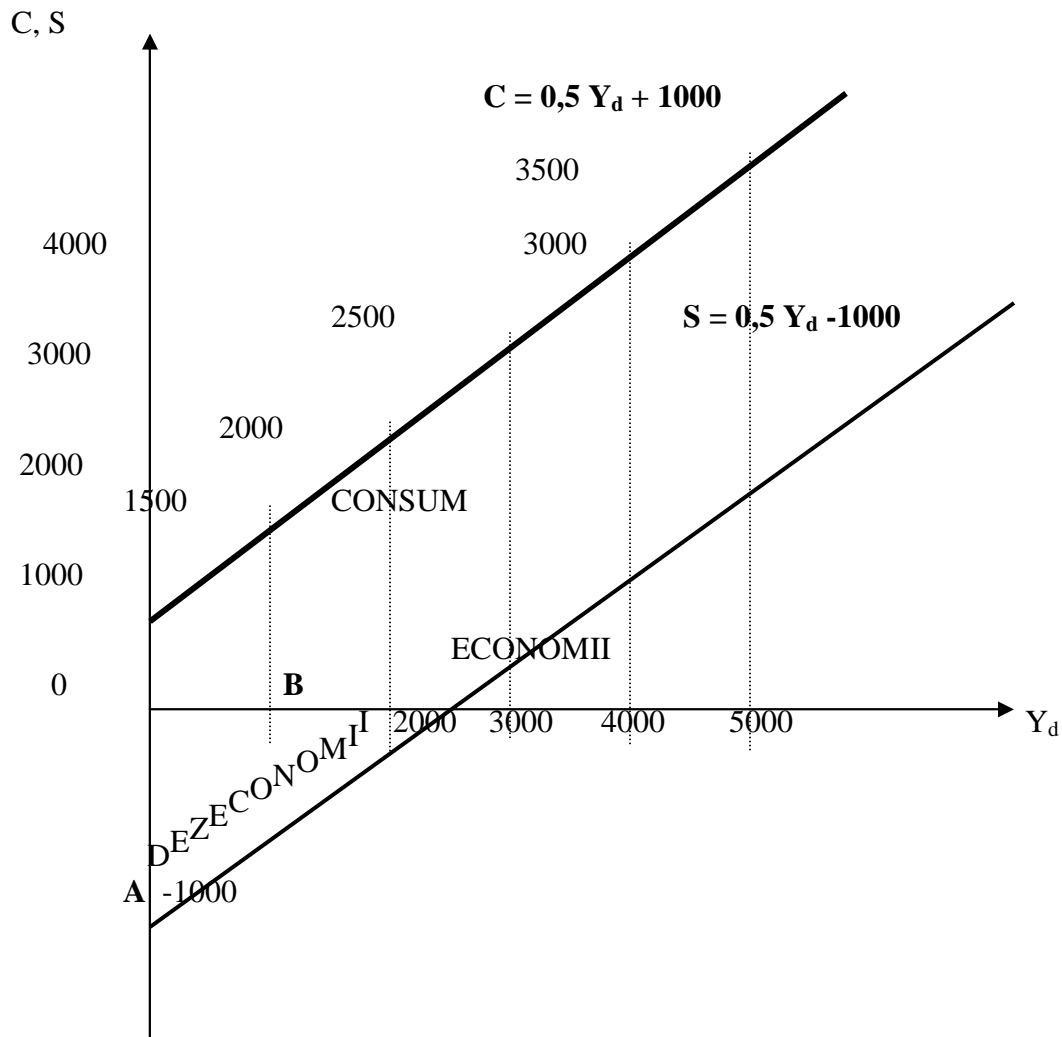
Înclinația medie spre consum reprezintă raportul dintre cheltuielile totale de consum și venitul disponibil total : $c = C/Y_d$.Înclinația medie spre consum scade pe măsură ce venitul disponibil crește .

Înclinația marginală spre consum este raportul dintre modificarea rezultată a consumului și modificarea veniturii disponibil : $c' = \Delta C/\Delta Y_d$. Înclinația marginală spre consum este constantă .

2. Funcția de economisire

Fiecare persoană decide cât de mult să consume și cât de mult să economisească . Acest lucru este practic dat de împărțirea veniturii disponibil între consum și economii . Deci, o dată ce știm dependența consumului de venitul disponibil, de asemenea, știm automat dependența economiilor de venitul disponibil . Aceste dependențe sunt ilustrate în următorul tabel :

Venitul disponibil Y_d	Consumul $C = 0,5Y_d + 1000$	Economiile $S = 0,5Y_d - 1000$
0	1000	- 1000
1000	1500	- 500
2000	2000	0
3000	2500	500
4000	3000	1000
5000	3500	1500

Punctul B marchează „pragul“ economiilor, când economia este nulă și corespunde unui nivel al venitului disponibil de 2000 u.m. Sub acest nivel se află zona economiilor negative (triunghiul AOB), iar deasupra este zona economiilor pozitive . Punctul de in-tersecție a axei venitului cu cea a economiilor (B) indică nivelul venitului la care $C = Y_d$ familiile nu se îndatorează și nu fac economii .

Există două concepte cu privire la economii care sunt paralele cu conceptele c și c' ale consumului :

Înclinația medie spre economisire este proporția din venitul disponibil pe care indivizii doresc să o economisească, dedusă prin împărțirea economiilor estimate la venitul disponibil total : $s = S/Y_d$.

Înclinația marginală spre economisire corelează variația economiilor estimate cu variația venitului disponibil : $s' = \Delta S/\Delta Y_d$.

Între înclinațiile spre economisire și cele spre consum există o relație foarte simplă: $c + s = 1$ și $c' + s' = 1$.

După ce am definit înclinațiile medii și marginale spre consum și spre economii în tabelul următor vom vedea câteva calcule ale acestora :

Calculul înclinației medii și celei marginale spre consum, respectiv spre economisire								
Venitul disponibil (Y_d)	Consum estimat (C)	Economisire estimată (S)	$c = C/Y_d$	$s = S/Y_d$	ΔY_d	ΔC	ΔS	$c' = \Delta C / \Delta Y_d$ $s' = \Delta S / \Delta Y_d$
0	100	-100	-	-	-	-	-	-
100	180	-80	1,800	-0,800	100	80	20	
0,800	0,200							
400	420	-20	1,050	-0,050	300	240	60	
0,800	0,200							
500	500	0	1,000	0	100	80	20	
0,800	0,200							
1.000	900	100	0,900	0,100	500	400	100	
0,800	0,200							
1.500	1.300	200	0,867	0,133	500	400	10	
0,800	0,200							
1.750	1.500	250	0,857	0,142	250	200	0	
0,800	0,200							
2.000	1.700	300	0,850	0,150	250	200	50	
0,800	0,200							
3.000	2.500	500	0,833	0,166	1.000	800	200	
0,800	0,200							

3. Legea psihologică fundamentală a lui Keynes

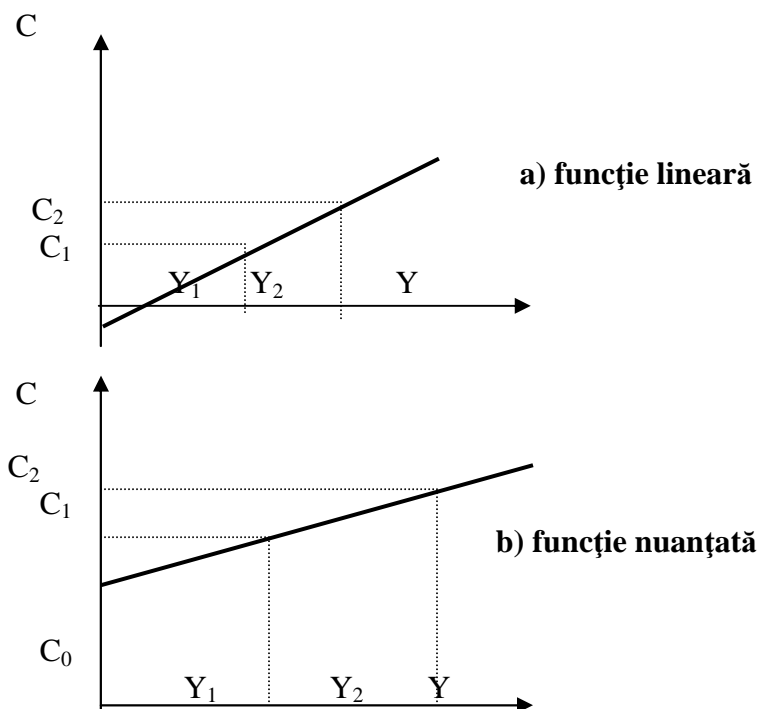
Pentru a înțelege mai bine relația dintre consum și venitul disponibil vom presupune existența a două tipuri diferite de indivizi .

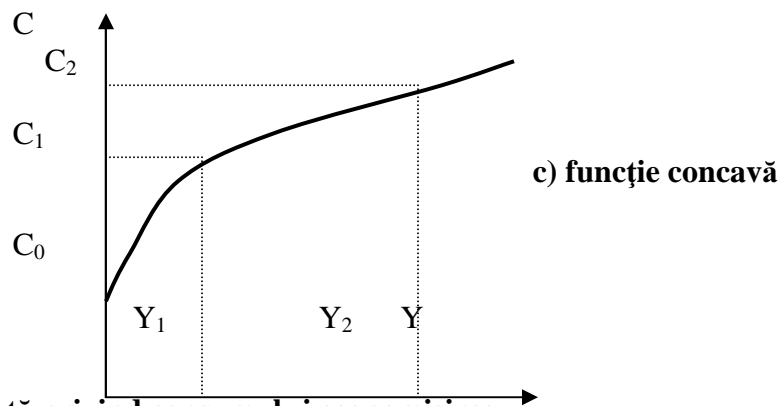
Primul este un risipitor . El cheltuiește întreaga sumă primită și nu pune nimic deoparte pentru zile negre. Când lucrează ore suplimentare și primește un salariu mare, trăiește pe picior mare. Când găsește greu de lucru, în timpul perioadelor cu cerere scăzută, venitul lui este mic și cheltuielile sale trebuie reduse corespunzător. Cheltuielile săptămânale ale acestei persoane sunt direct corelate cu veniturile săptămânale, adică cu venitul curent disponibil .

Keynes se oprește în analiza sa asupra primului tip de indivizi. Analiza neoclasică construiește funcția de cerere a unui bun, punând pe primul plan relația preț-cantitate . Economistul englez John Maynard Keynes (1883-1946) propune stabilirea unei legături între consumul global și venit; caracteristicile funcției de consum și justificarea ipotezei reținute sunt formulate în felul următor :

„Legea psihologică fundamentală pe care ne putem baza cu toată certitudinea, a priori, datorită cunoștințelor pe care le avem despre natura umană și, în același timp, a posteriori, datorită informațiilor detaliate furnizate de experiență, este că, în medie și în cea mai mare parte a timpului, oamenii tind să-și sporească nivelul de consum pe măsură ce venitul lor crește, dar nu cu o cantitate egală cu creșterea veniturii“.

Legea de mai sus poate fi prezentată grafic sub forma a trei posibilități de interpretare:

4. Teoria ciclului de viață privind consumul și economisirea

Cel de-al doilea individ din exemplul de mai sus este un planificator prudent. El se gândește atât la viitor, cât și la prezent și face planuri care se întind pe toată durata vieții. El economisește bani pentru pensionare și pentru eventualele zile negre, când venitul disponibil poate scădea temporar, știind că se poate aștepta și la vremuri rele și la vremuri bune. De asemenea, știe că va trebui să cheltuiască mai mulți bani când copiii vor crește mari și vor dori o educație și că venitul lui disponibil va fi probabil mai mare când copiii vor fi plecat de acasă și va atinge vârful carierei. Această persoană s-ar putea să facă împrumuturi pentru a face față cheltuielilor mai ridicate la începutul vieții, plătind înapoi datoriile din veniturile mai ridicate pe care se așteaptă să le obțină mai târziu în viață. O sporire temporară, neașteptată a venitului va fi economisită; o scădere temporară, neașteptată a venitului va fi atenuată cheltuind din economiile puse deoparte pentru o astfel de situație. Pe scurt, cheltuielile curente ale acestei persoane vor fi strâns corelate cu venitul mediu așteptat pe viață. Fluctuațiile venitului ei curent vor afecta foarte puțin cheltuielile curente, în afară de cazul în care aceste fluctuații nu vor determina persoana respectivă să-și schimbe așteptările legate de venitul pe viață. De exemplu, aceasta s-ar întâmpla dacă ar apărea o promovare neașteptată.

Se observă că până acum cheltuielile curente de consum depindeau numai de venitul disponibil. Acest tip de relație dintre venit și consum, respectiv economii, a fost analizat de Keynes.

Alți doi economiști americani ulteriori, Franco Modigliani și Milton Friedman, amândoi distinși apoi cu Premiul Nobel pentru economie, s-au oprit în analiza lor asupra comportamentului consumatorului prudent (cel de-al doilea tip de indivizi). Teoriile lor, pe care Modigliani le-a numit teoria ciclului de viață și pe care Friedman le-a numit teoria venitului permanent, au explicat un anumit comportament observat al consumatorului care nu putea fi explicat prin funcția de consum keynesiană.

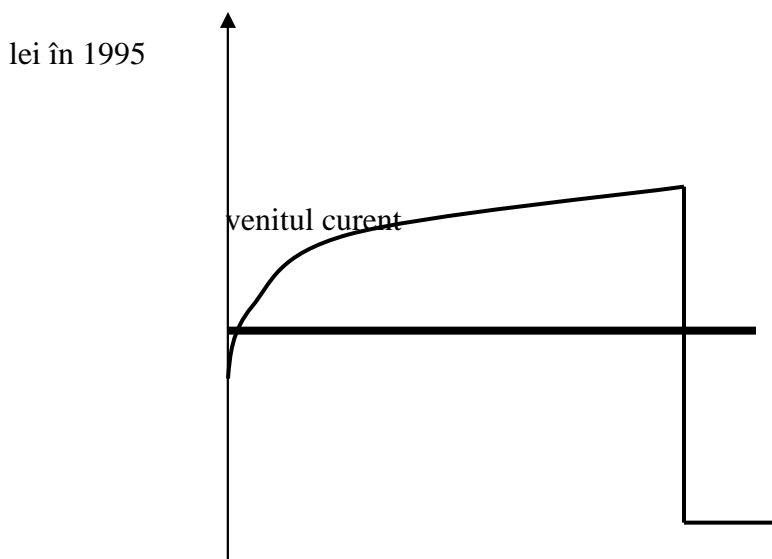
În analiza teoriei ciclului de viață privind consumul și economisirea, trebuie avute în vedere trei variabile și anume : consumul, economiile și venitul.

În ceea ce privește consumul, teoriile de tip keynesist, folosesc termenul de cheltuieli pentru consum, în timp ce Modigliani folosește termenul de consum actual. În cazul bunurilor nondurabile, de exemplu fructele, diferența dintre cei doi termeni este una ne-semnificativă, deoarece suma cheltuită pentru achiziționarea fructelor se va identifica în scurt timp cu termenul de consum actual.

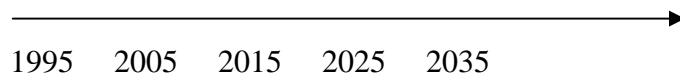
Dacă facem o comparație între cei doi termeni, cheltuieli pentru consum și consum actual în cazul bunurilor durabile, de exemplu un automobil, vom observa o diferență destul de mare. Astfel cheltuiala pentru un automobil va fi într-un an de 60 milioane lei, iar în următorii 5 ani această cheltuială va fi egală cu zero. Privind lucrurile din punctul de vedere al profesorului Modigliani, consumul cumpărătorului automobilului respectiv va fi de 10 milioane lei în fiecare din cei 6 ani.

Economiile nu mai pot fi definite în cazul teoriei ciclului de viață, ca fiind diferența dintre venit și cheltuieli pentru consum. În acest caz economiile vor fi egale cu venituri-le minus valoarea consumurilor actuale. În exemplul de mai sus, economiile calculate după teoria lui Keynes, vor fi egale în primul an cu zero, dar conform teoriei lui Modigliani cumpărătorul automobilului în primul an economisește 50 milioane lei.

Din punct de vedere al venitului, apar deosebiri majore între concepția lui Keynes și cea a lui Modigliani. Astfel, primul folosește termenul de venit curent, iar al doilea utilizează conceptul de venit pe termen lung. În teoria ciclului de viață privind consumul și economisirea, venitul pe termen lung este venitul pe care individul se așteaptă să-l câștige în timpul vieții sale. Diferențele dintre venitul curent și venitul permanent (pe termen lung) sunt ilustrate în graficul de mai jos :

venitul permanent

Bibliografie :Economia pozitivă – Richard G. Lipsey

(anexă : pag.619,620 621) – K. Alec Chrystal

Economia politică – G. Abraham Frois

Economie politică – Coralia Angelescu

– Ileana Stănescu